చరమాంకం

సోమశేఖరంగారు యింటి దగ్గర బయల్దేరి నప్పుడు గంట సరిగ్గా అయిదున్నర. ఆయన తిన్నగా మాదాగుడివీధి వెంబడి హైరోడ్డుదాకా నడిచి, బంకులో ఓ వారపత్రిక కొనుక్కొని దగ్గర్లో ఉన్న పార్కులోకివెళ్ళి సిమెంటు బెంచీపైన కూర్చున్నారు.

ఆకాశవాణి మనసు కందని మహోన్నత భావాలకు సంగీతానువాదం లాంటి ప్రఖ్యాత విద్వాంసుడి నాదస్వరకచ్చేరీని వినిపిస్తోంది. సంజకెంజాయల పసిడి వెలుగుల్లో పార్కు పార్కంతా ఒకే ఒక పూలగుత్తిలా కనిపిస్తోంది. చింతలకూ, వంతలకూ చోటులేని ఆనందలోకాలకు ఏలికల్లాంటి కుర్రవాళ్ళు కొందరు పచ్చిక జొంపాలపైనబడి దొర్లుతున్నారు....

సోమశేఖరంగారు ఆదినుంచీ చివరి వరకూ పత్రిక వొకసారి త్రిప్పి చూడదలుచుకున్నారు. కానీ ఆ లోపలే పత్రిక ఆయన చేతిలోంచి జారిపోయింది. ఒడ్డున పడివుండి తరంగం వెంట సముద్రంలోకి వెళ్ళిపోయే వస్తువులా మనసు సంగీతం వెంట కదలిపోవడంవల్లనైతేనేమి, సాయంకాలపు సహజ సౌందర్యం తమ రసిక హృదయానికి గిలిగింతలు పెట్టడంవల్లనైతేనేమి, ఆయన అవశులై అరమోడ్పు కళ్ళతో అలాగే సిమెంటు బెంచీ కానుకొని కూర్చుండిపోయారు.

కాలం గడిపోతోందన్న స్పృహైనా లేకుండా సోమశేఖరంగారలా కూర్చొని ఉండగానే సూర్యుడస్తమించాడు. సంధ్య మంచులా కరిగిపోయిన కొద్దీ అంధకారం లోకంపైకి విజృంభించింది. చీకటి రాకాసిపైకి మాన

వుడు ప్రేల్చిన మందుతున్న తూటాలకు మల్లే పట్టణ మంతటా విద్యు ద్దీపాలు వెలిగాయి. సోమశేఖరంగారు కళ్లు తెరిచి మళ్ళీ ఈ లోకంలో పడే సరికి నాదస్వరం పూర్తయి రేడియోలో గ్రామస్థుల కార్యక్రమం విని పిస్తోంది. అదీ, దాని తర్వాత దైనిక వార్తావిశేషాలు ప్రసారిత మయ్యే వరకూ పైకి లేవక పోవడం సోమశేఖరంగారి అలవాటు. అప్పటికి గంట ఏడున్నర అవుతుంది. అప్పుడు పైకి లేచి, వచ్చినదారివెంబడే గృహో న్ముఖులై ఇల్లు చేరుకునేసరికి ఎనిమిది గంటల సైరన్ మ్రోగుతుంది. అది సోమశేఖరంగారి యింట్లో భోజనవేళ. మనుమళ్లు, మనుమరాళ్లూ ఆయన కోసం ఎదురుచూస్తూ ఉంటారు. బుజ్జాయి, చిట్టిగాడూ, రమేషూ ఓవైపున అమ్మణ్ణి, అరవింద, శారదా మరోవైపున కూర్చుంటే హారంలో నాయక మణిలా సోమశేఖరంగారు మధ్యలో కూర్చుంటారు. వడ్డించే వంతు రాజ్య లక్ష్మమ్మది! పిల్లల్లో ఆయనా ఒక్కరై పోయి భార్యకు వూపిరి సలుపకుండా పనులు పురమాయిస్తారు సోమశేఖరంగారు— "చిట్టిగాడికి మరి కొంచెం పచ్చడి వేయగూడదూ?....అమ్మణ్ణికి నెయ్యి వెయ్యనేలేదే!....నా దగ్గర నీళ్ళ గ్లాసేదీ!...."

మాటిమాటికీ గుంజిళ్లు పెట్టలేక "మీరు మరీ కుర్రవాళ్ళయి పోతున్నా రండీ రాను రానూ" అంటూ విసుక్కుంటుంది రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

"చూశావా రాజ్యం! నేను ఉద్యోగం చేస్తున్న రోజుల్లో నువ్విలా విసుక్కునేదానివేనా! అడుగులకు మడుగులొత్తే దానివి. ఇప్పుడు నేనూ నీతోబాటు యింట్లో కూర్చోబట్టి యింతగా అలుసైపోయాను. అందుకే మరి, ఉద్యోగం పురుషలక్షణం అన్నారు పెద్దలు...."

"అబ్బే, మీ రిలా అనుకుంటారని తెలిస్తే, నే నామాట అనేదాన్నే కాదండీ!...." అంటూ నొచ్చుకుంటుంది రాజ్యలక్ష్మమ్మ. అయినా ఈయన గారి దిలాంటి బేలమనసని ఆమెకు మాత్రమేం తెలుసు?

రిటయిర్డు డి. ఎస్. పి. సోమశేఖరంగారు పూర్వాశ్రమంలో బండ రాతిలా కర్కశులని ప్రతీతి. నిజమే! ఆయన బూట్ల చప్పుడుకు భూమి

కంపించేది. పొగచుట్ట కాలుస్తూ ఆయన రూక్షవీక్షణాలు బరపితే ఎదుట నిల్చున్న క్రింది ఉద్యోగి గడగడలాడిపోయేవాడు. ఉద్యోగ జీవితంలోనే కాదు, ఆయన యించుమించు యింట్లో గూడా అలాగే సంచరించేవారు. నేరం చేయగా పోలీసులు పట్టితెచ్చిన నేరస్థుడిపట్ల ఎలాగైతే నిర్దాక్షిణ్యంగా ప్రవర్తించేవారో, అలాగే తప్పు చేసినప్పుడు తమ బిడ్డనైనా కఠినంగానే దండించేవారు. కాని ఉద్యోగవిరమణతో బాటు, ఆయన తమ కర్తవ్య దీక్షను గూడా విస్మరించారేమో మరి! ఇప్పు డాయన దుందుడుకులైన మను మళ్ళపైన, మంకుపట్టు పట్టే మనుమరాళ్ళపైన తల్లిదండ్రులు చేయి చేసు కోడానికి వీల్లేకుండా కాపున్న అంగరక్షకుడు. వాళ్ళ ఆటలకు రెఫ్రీగా. పాటలకు ప్రధాన శ్రోతగా వ్యవహరించే వేడుక చెలికాడు. ఇంకేముంది! ఆయన నాలుగు కాళ్ళతో గుఱ్ఱంలా తయారై ఏ చిట్టిగాడినో, ఏ అమ్మణ్ణినో వీపుపైన ఎక్కించుకుని, వేగంగా వెళ్ళనందుకు వాళ్ళచేత దెబ్బలు తినడ మొకటే తరువాయి.

రేడియోలో గ్రామస్థుల కార్యక్రమం గూడా ముగిసింది.

బెంచీలో చేరగిలబడి కూర్చున్న సోమశేఖరంగారు వార్తల్ని సావ ధానంగా వినడానికి వీలుగా సర్దుకుని కూర్చున్నారు. అలా సర్దుకుంటూ ఉండగా కానుగచెట్టు నీడలో నిల్చుని తనవైపు చూస్తున్న ఆకారం ఒకటి ఆయనకు కనిపించింది. కళ్ళజోడు సవరించుకుంటూ ఆయన "ఎవరక్కడ?" అన్నారు.

"తెలియడంలేదా సోమశేఖరం! ఎలాతెలుస్తుంది? ఏండ్లూ, పూండ్లూ గడిచిపోయిన మాట నిజం! బహుశా మరచిపోయి ఉంటావు...." నీడలో నుంచీ ఆ ఆకారం ఈవలికి వచ్చింది.

ఇంత చనువుగా తనను పలకరిస్తున్న ఆ వ్యక్తికేసి చూస్తూ నివ్వెర పడిపోయారు సోమశేఖరంగారు. అతగాడు ఆరడుగుల మనిషి. తలపైన టోపీ పెట్టుకున్నాడు. నల్లద్దాల కళ్ళజోడులో కళ్ళను పదిలపరచుకున్నాడు. ఏటవాలుగా క్రిందికి దిగి, చుబుకం దగ్గర కలుసుకుని 'V' ఆకారంలో

అమరివున్న చెంపలమీద క్రొత్తగా గడ్డాన్ని సాగు చేస్తున్నాడు. తొడుక్కున్నది పొడుగాటి సిల్కుజుబ్బా. కానీ అది బాగా మాసిపోయినట్టుంది. చేతిలో ఒక తోలుసంచి తప్పితే అతడి వెంట సామాన్లేవీ లేవు. మనిషి మాత్రం క్రిక్కిరిసిన రైలుబండిలో వందలకొలది మైళ్ల ప్రయాణం చేసి అలసిపోయినట్టున్నాడు.... ఇన్ని వివరాలూ ఒక్క చూపుతోనే తెలిసివచ్చాయి సోమశేఖరంగారికి! కానీ ఈ వివరాలలోనుంచీ యితడెవరన్న ప్రశ్నకు సమాధానం మాత్రం లభించింది గాదు....

"ఆశ్చర్య మేమిటంటే సోమశేఖరం, పదిహేనేళ్ళకు మునుపు మనం చివరిసారి కలుసుకున్నప్పుడు నువ్వెలాగైతే ఉన్నావో, యిప్పుడూ అలాగే ఉన్నావు. కించిత్తు మార్పయినా లేదంటే నమ్ము! అవును మరి. నీడపాటున బ్రతికినవాడివి. తల్లిదండ్రుల మాట జవదాటని బుద్ధిమంతుడైన కుర్రవాడిలా హద్దులు దాటనివాడివి, రాజవీధిలాంటి బ్రతుకుబాటను ఎన్నుకున్నవాడివి, నీలో మార్పెందు కొస్తుంది? అన్ని మార్పులకూ రంగస్థలంవంటి వాణ్ణి నేను! లేకుంటే నాలుగైదేళ్ళపాటు ఒకే తరగతిగదిలో కూర్చున్న సహపాఠకుడే నన్ను గుర్తు పట్టలేకపోయేవాడా సోమశేఖరం!"

సోమశేఖరంగారు అయోమయంలో పడిపోయారు. ఐతే యితగాడు తనతో కలిసి చదువుకున్న వాడన్నమాట! ఐనా అది ఏనాటి ముచ్చట! అరవయ్యేళ్ళ సోమశేఖరంగారి మనసులో నలభై అయిదేళ్ళనాటి తరగతి గది ప్రత్యక్షమైంది. సహపాఠకులు కొందరు మెరపుల్లా మెరసిపోసాగారు. చిలిపి కళ్ళ రంగనాథం ఒకడు, వాడు హైస్కూలు హెడ్మాస్టరుగా పని చేసి, యిటీవలే రిటైరయ్యాడు. మరొకడు చలపతి. ఆర్మీలో ఉద్యోగం చేస్తూ ఏదో ప్రమాదంలో చనిపోయాడు. వేరొకడు తారకం. ఇంకొకడు కృష్ణమూర్తి. పాఠశాలనుంచి విడిపోయిన తరువాత గూడా ఈ నలుగురితో తనకు ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాల సంబంధం ఉండేది. ఇంతగా సన్నిహితం గాని మిత్రులు గూడా మరి కొంతమంది ఉండవచ్చు. ఉదాహరణకు గు....గు....

సోమశేఖరంగారి కళ్ళల్లో పూర్వస్మృతి ఒకటి తళుక్కున మెరిసింది. ఆయన ఆగంతకుడి దగ్గరికి జరిగి "పట్టేశాను లేవోయ్! గుర్తుపట్టే

కాను. కావలిస్తే పందెం కట్టడానికి కూడా సిద్ధమే! సందేహం లేదు. నువ్వ గురుమూర్తివి!'' అన్నారు.

''పందెం కట్టినట్టయితే నేను నువ్వనుకుంటున్న గురుమూర్తిని కానని గూడా బుకాయించగలను సోమశేఖరం! అలా బుకాయించి నేను స్నేహితులనుంచీ పారిపోయిన ఘట్టాలు చాలా ఉన్నాయి....'' కళ్ళజోడు చేతికి తీసుకుని మెల్లగా నవ్వుతూ చెప్పుకుపోసాగాడు గురుమూర్తి. ''ఎందుకంటావేమో! వాళ్ళ పరామర్శలకు తట్టుకోలేక! ఎక్కడున్నావు— మొదటి ప్రశ్న. ఏం చేస్తున్నావు—రెండో ప్రశ్న. బిడ్డ లెందరు- మూడో ప్రశ్న. అక్షయ తూణీరంలో తీస్తున్నకొద్దీ బాణాలే! ఇక్కడ జవాబు చెబు తున్నకొద్దీ ప్రశ్నలే!''

బాల్యస్నేహితుడి వింత ధోరణికి అంతరార్థ మేమిటో లీలగానైనా స్ఫురించక, సోమశేఖరంగారు విస్తుపోయిన మాట వాస్తవం. చాలాకాలం తర్వాత మిత్రు లిద్దరు ఒకచోట తారసిల్లితే సాధారణంగా అలాగే పరామర్శించుకుంటారు. తన ఆలోచన పారినంత వరకూ అందులో విడ్డూర మేమీలేదు. మానవమాత్రు డంటూ ఒకడున్న తర్వాత అతడెక్కడో ఒక చోట నివసించక తప్పదు. జీవనోపాధికి ఏది ఒక వృత్తిని స్వీకరించక తప్పదు. ఇక పెళ్ళి పెడాకులూ లేకుండా బ్రహ్మచారిగా కాలం గడపమనేది ఎవడికో ఋషితుల్యుడికి గానీ సాధ్యంగాని పని. పెళ్ళి జరిగిన తర్వాత దంపతుల ఆరోగ్యంలో లోపం ఉంటే తప్పా,సంతానం కలగడం ఖాయం. ఉద్యోగం, వివాహం, సంతానం....యివన్నీ జీవితయాత్రలో ప్రధాన ఘట్టాలు. పోగా ఇవి మూకిట మూసి పెట్టుకోవలసిన ఆంతరంగిక విషయాలేమీ కావు. వ్యక్తి సంఘంలో తానూ ఒక్కడుగా కలిసి మెలిసి తిరుగు తున్నంత కాలం వీటికి సంబంధించిన ప్రశ్నలకు జవాబిచ్చుకోక తప్పదు.

గురుమూర్తి జేబులోనుంచీ రెండు పొగచుట్టలు తీసి ఒకటి సోమశేఖరంగారి కిచ్చి, మరొకటి తను ముట్టించాడు. లోపలా, బయటా గూడా వ్యాపించిన వెచ్చటి పొగలోనుంచీ ఉత్తేజాన్ని సమకూర్చుకున్నట్టుగా ఈసారి కాస్త ఉత్సాహంతో ప్రారంభించాడు.

"కానీ యిప్పుడు నాకు నేనై నిన్ను వెదుక్కుంటూ వచ్చాను సోమ శేఖరం! అంటే ఏమన్నమాట? నీ ప్రశ్నల కన్నింటికీ సదుత్తరా లివ్వ డానికి సంసిద్ధంగా ఉన్నానన్నమాట! ఒకవేళ నువ్వు నన్నేమీ అడక్కా పోయినా సరే, నేను మాత్రం వూరుకోబోవడంలేదు...."

నిజానికి గురుమూర్తి గత జీవితాన్ని గురించి తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం సోమశేఖరంగారికి లేకపోలేదు? వీడు—గాలి తీసేసిన తోలు బొమ్మలా తయారైన యీ గురుమూర్తి....చిన్ననాటి తరగతి గదిలో వెనుక డస్కులో కూర్చొనేవాడు. ముఖ్యంగా అయ్యవార్లను ఏడిపించడం వీడి పని. పాఠాలు వినిపించుకోడు. శ్రద్ధగా చదవడు.కాపీకొట్టి పరీక్ష పాసౌతాడు. కానీ కొన్ని కొన్ని కార్యకలాపాల్లో వీడి సమర్థత మెచ్చుకోతగ్గది. వక్తృ త్వపు పోటీలో బహుమతి చెప్పి గెలుచుకునేవాడు. విచిత్ర వేషధారణలో వీడికి వీడే సాటి. ఇలాంటి గురుమూర్తి గవర్నమెంటు పరీక్షలో కాపీకొట్టే వెసులుబాటులేక ప్రతి పాఠ్యభాగ్యంలోనూ సింగిల్ డిజిట్ మార్కులు తెచ్చుకున్నాడు! ఆ తరువాత అతడేమయ్యాడో తనకు సరిగ్గా తెలియదు. గడిచిపోయిన నాలుగైదు దశాబ్దాల్లో అతడు తనకు ఏ నాలుగైదుసార్లు మాత్రమో కనిపించాడు. ఒకసారి మదరాసు సెంట్రల్‌స్టేషనులో ప్రత్యక్షమై ఏదో గడియారాల కంపెనీకి ఏజంటుగా తిరుగుతున్నా నన్నాడు. మరొకసారి మైసూరు దసరా ఉత్సవాల్లో తటస్థపడి నీటి బుడగల్లాంటి మానవ జీవితా లను భీమా చేస్తున్నట్టు చెప్పాడు. ఇంకొకసారి యీ తెలుగుదేశంలోనే ఓ థియేటరులో తారసిల్లి సినిమా అయిపోయేంతవరకూ తన దేశ పర్యటనాను భవాలను ఏకరువుపెట్టాడు. అన్నింటికన్నా పదిహేనేళ్ళకి మునుపు చివరి సారిగా అతణ్ణి కలుసుకున్న సంఘటన మరపురానిది. ఓ మిత్రుడి ఆహ్వా నాన్ని పురస్కరించుకుని నెల రోజులు సెలవుపెట్టి తను ఉదకమండలా నికి వెళ్ళడం జరిగింది. సమయానికి ఆ మిత్రుడు యింట్లో లేకపోవడంతో బాగా నిరుత్సాహపడిపోయిన తనకు ఈ గురుమూర్తి వో పెద్ద రెస్టారెంటులో కనిపించాడు. కనిపించినవాడు రెండు రోజులపాటు తనను వదలిపెట్టాడు గాడు. డబ్బును మంచి నీళ్ళలా వ్యయంచేస్తూ, నీతికీ,అవినీతికీ మధ్య ఎఱ్ఱ సిరాతో గీత గీసి మడి బట్ట కట్టుకోకుండా స్వేచ్ఛగా, సంతోషంగా బ్రత

కటం, ఆనందాన్ని చుబ్బనచూర లాడడానికే నన్నంత ఉల్లాసంగా ఆ రెండు రోజుల్లో అతడు తనకు కొత్త కొత్త అనుభవాల్ని రుచి చూపించబోయాడు. కానీ ఎలాంటి పనికైనా తెగబడగల సాహసం తెచ్చి పెట్టుకుంటే వచ్చేది గాదన్న సత్యాన్ని రుజువు చేస్తూ ఈ స్నేహితుడికొక 'గుడ్ బై' చెప్పి, తను సెలవు తీసుకున్నాడు.

"ఎలా మొదలెట్టాలో తోచడం లేదు, సోమశేఖరం!" ప్రసంగానికి ఉపక్రమణికగా లోపలికి పీల్చుకున్న రెండుగుక్కల పొగను బయటికి వదలి పెట్టాడు గురుమూర్తి. "పది పదిహేనేళ్ళకు మునుపొకసారి మనం కలుసుకున్నప్పుడు, సహజంగా ఎన్నో విషయాలను గురించి మాట్లాడుకుని ఉంటాము. అప్పుడు నేను నా వ్యక్తిగత జీవితాన్ని గురించి ఏమైనా చెప్పి ఉంటే, ఆ చెప్పిన దాంట్లో నీకింకా ఏ ఒక్కటీ అరా విషయమైనా జ్ఞప్తిలో ఉంటే, దాన్ని నువ్వీ క్షణాన మరిచిపోవాలి. ఎందుకంటే నేను స్వతహాగా ఆలోచించి మాట్లాడడానికి అలవాటుపడినవాణ్ణి గాను. పైగా ఒక నిజం చెప్పి అందుమూలంగా ఎదుటివాడికి కలిగే సందేహాల పరంపరకు సమాధానాలు చెబుతూ కూచోడమంటే నాకు చెప్పరానంత చిరాకు కలిగేది. అంచేత ముక్తసరిగా వో అబద్ధం చెప్పి ఆ ప్రమాదంలోనుంచీ తప్పుకునే వాణ్ణి. మచ్చుకొక విషయం చెబుతాను. నేను పెళ్ళి చేసుకోలేదంటా ననుకో! ఎందుకు చేసుకోలేదన్నది వెనువెంటనే ఉద్భవించే ప్రశ్న. కారణం గూడా చెబుతాననుకో! ఊఁహూఁ, ఎదుటివాడు చస్తే నమ్మడు. వాడికి వెయ్యి అపోహలు! ప్రేమించిన అమ్మాయిని పెళ్ళాడ్డానికి వీల్లేక పోయిందేమో! తనతోబాటు మరొక మనిషిని గూడా పోషించుకోగల తాహతు లేక పోయిందేమో! లేదా, పెళ్ళయిన తర్వాత ఏవో కొన్ని కారణాలవల్ల ఆ పెళ్ళాంతో కాపురం పొసగింది కాదేమో! ఈ సందేహాల జల పట్టిపోయే దెప్పుడు? ఎందుకొచ్చిన గొడవని భార్యా బిడ్డలు వూళ్ళో ఉన్నారని చెప్పేశే వాణ్ణి...."

"ఐతే నీకు పెళ్ళి కాలేదన్నమాట?" విస్మయంతో అడిగారు సోమ శేఖరంగారు.

"పెళ్ళికాలేదు అనడంకన్నా, కాకపోవడానికి బాధ్యతంతా నాదే గనుక చేసుకోలేదనడం సమంజసం! ఎందుకు చేసుకోలేదంటే, ఇష్టంలేక! ఇష్టంలేకపోవడానికి గూడా కారణం చెబుతాను....ధనార్జన అన్నది నా కెన్నడూ ఒక సమస్యగా తోచలేదు. నీళ్ళు త్రాగినంత సులభంగానూ, చుట్ట గాల్చినంత అశ్రమంగాను నేను డబ్బు సంపాదించగలిగాను. నిరంతర చలనశీలం కలిగింది డబ్బు. దాంతో ఎన్నెన్ని సౌఖ్యాలు పొందవచ్చునో తెలిశాక, నా జీవితం గూడా అలాగే పరిణమించింది. మనోదౌర్బల్యమను, చంచల స్వభావమను—నేను వాంఛల్ని చంపుకోలేదు. అసలు చంపుకో దలచలేదు. జేబు నిండుకూ గలగల లాడుతున్న డబ్బుతో సందడి,సంరంభం చెలరేగుతున్న బజార్ల వెంట తిరుగుతూ ఏ వస్తువు కావలసివస్తే ఆ వస్తువు కొనుక్కుంటూ,ఎక్కడ ఆకలైతే అక్కడ భోజనం చేస్తూ ప్రతి వినోదాన్నీ, ప్రతి విలాసాన్నీ అందుబాటులో తెచ్చుకోగలుగుతున్నప్పుడు, మనసు పెళ్ళి మీదికి,సంసారంమీదికి మళ్ళకపోవడంలో ఆశ్చర్యమేమీలేదు.సంసారమంటే అది జీవితాన్ని ఒక పరిమిత వలయంలో బంధించే చట్రంగా భావించాను. బస్సుకంటే, రైలుకంటే, విమానంకంటే వడిగా పరుగెత్తే జీవితం కోసం తపించాను. సంపాదించడానికీ,వ్యయం చేయడానికీ మధ్య నే నట్టే వ్యవధి పెంచుకోలేదు. దేశంలో ఈ చివరినుంచీ ఆ చివరి వరకూ నేను చూడని పట్టణంగానీ, రుచిచూడని సౌఖ్యానుభవంగానీ లేదని చెబితే చాలు, నా జీవిత గాథను సంగ్రహంగా ముగించినట్టవుతుంది. ఒకసారి సిలోన్ వెళ్ళాను. రెండుసార్లు బర్మా వెళ్ళాను. కానీ ఏ మాట కామాటే చెప్పుకోవాలి. ఈ అరవై యేళ్ళ జీవితంలో నేను నిస్సహాయకరమైన పరిస్థితుల్లో పడిపోయిన సందర్భాలుసైతం లేకపోలేదు.జబ్బుతో సతమతమవుతూ, పలుకరించేదిక్కు లేక,చేత పైసాలేక శారీరకంగానూ,మానసికంగానూ దుర్భరమైన యాతనకు గురైన ఘట్టాలు గూడా ఉన్నాయి. ఆ అనారోగ్యంనుంచి కోలుకుని మళ్ళీ నిలద్రొక్కుకోగానే లోకంపట్ల నాలో కసలాంటి భావం రగులుకునేది. అంతటితో యినుమిక్కిలిగా సంపాదించడానికి పూనుకునేవాణ్ణి. అందిన

దంతా ఆహారించివేసే ఆకొన్న తోడేలులా దేనికంటే దానికి డబ్బును వెద జల్లేవాణ్ణి........"

కాల పురుషుని వేడి నిట్టూర్పులాంటి సైరన్ మ్రోతతో గురుమూర్తి ప్రసంగం ఆగిపోయింది.

"వెళ్దామా గురుమూర్తీ! గంట ఎనిమిదైంది. ఈపాటికి యింటిల్లిపాదీ నాకోసం వేచి చూస్తూంటారు. భోజనమైన తర్వాత తీరిగ్గా మాట్లాడుకోవచ్చు...."

"మాట్లాడుకోడాని కింకేముంది, సోమశేఖరం! లేదంటే ఓ చిన్న విషయం చెప్పాలి. నిన్ననే ఓ డాక్టరుగారిని కలుసుకున్నాను. ఆయన తిరగవలసిన తిరుగుళ్ళన్నీ తిరిగేశాను గనుక ఇకమీదట నాకు విశ్రాంతి అవసరమన్నాడు...."

"విశ్రాంతికేం గురుమూర్తీ! నామట్టుకు నాకు విశ్రాంతి పుష్కలంగా లభిస్తోంది. దాన్ని నువ్వూ కాస్తా పంచుకుంటే నాకు మరికొంత కులాసాగా ప్రొద్దు పోతుంది...."

మిత్రులిద్దరూ పార్కు దాటుకుని, బాల్యస్మృతుల్లో మునిగి తేలుతూ మెల్లగా ఇంటివైపు నడవసాగారు.

★ ★ ★

పడుకున్నారేగానీ సోమశేఖరంగారికి నిద్ర పట్టడం లేదు. అవును మరి! తటాకంలో రాయి పడితే ఏమవుతుంది? అలలు పైకి లేచి విస్తరించుకుంటూ వెళ్ళి ఒడ్డుకు తాకి వెనుదిరగడంతోబాటు క్రిందినుంచీ బుడగలు పైకొస్తాయి. గురుమూర్తి రాకవల్ల అంత పనీ జరిగింది. నిశ్చల కాసారంలాంటి సోమశేఖరంగారి మనసులోకి గండ శిలలా దొర్లుకుంటూ వచ్చాడు గురుమూర్తి!

నిద్ర రాక, పడక పొందక అటూ ఇటూ ఒత్తిగిల్లి పడుకుంటూ జాగరణం సల్పుతున్న సోమశేఖరంగారి బుర్రలో ఆలోచనల తీవ్రత సుడిగాలిలా హోరెత్తి పోతోంది! తనకు అరవైయేళ్ళు నిండిపోయాయి. షష్టి

పూర్తి సంబరాలుకూడా జరిగాయి. కొడుకులూ, కోడళ్ళూ, కూతుళ్ళూ, అల్లుళ్ళూ, మనుమళ్ళూ, మనుమరాళ్ళూ, తననూ, తన భార్యనూ మధ్యలో కూర్చోబెట్టుకుని గ్రూప్ ఫొటో తీయించుకున్నారు. అప్పుడు తన కది గర్వకారణంగా కూడా భాసించింది. అయ్యో, అవివేకం ఎంత చెడ్డది! దాని నిషాలో అంపశయ్య కూడా హంసతూలికా తల్పంలా కనిపిస్తుంది. కాక పోతే ప్రపంచ జనాభా లెక్కలకు అదనంగా మరికొన్ని అంకెలను, ఆ అంకెల గుణకారంతో మరికొన్ని సంఖ్యలను కలపడం కూడా ఒక గర్వకారణమేనా! జీవిత సార్థక్యాన్ని సంతాన సౌభాగ్యాన్నిబట్టి నిర్ణయించి నట్టయితే మానవుడి కంటే మరికొన్ని ప్రాణులు ఎంతో నయం! అంతే కాదు. ఏవిధంగా చూచినా అడవులలో తిరిగే లేళ్లూ, కుందేళ్లూ, ఆకసంలో ఎగిరే పక్షులూ, సాగరంలో సంచరించే జలచరాలు తన కంటే మెరుగ్గానే బ్రతుకుతున్నాయి. వాటి కున్నంత స్వేచ్ఛ తన కెక్కడేడ్చింది? ఆరు దశాబ్దాల సుదీర్ఘ జీవితంలో తనొక గోడ గడియారంలా బ్రతికాడు. తన దిన చర్యల్ని బట్టి ఎదుటివాడు టంచనుగా గంట చెప్పగలిగినంత యాంత్రికంగా బ్రతికాడు. ఐతే యంత్రానికీ, తనకూ ఒకటి రెండు విభేదాలు లేకపోలేదు. యంత్రానికి కోరిక లుండవు. తన కుండేవి కోరికలే లేవు గనుక వాటిని తీర్చుకునే ప్రసక్తి యంత్రానికి లేదు. తను కోరికల్ని బలవంతంగా చంపుకున్నాడు!

వల్మీకంలో దాగి పడుకున్న భుజంగాలు ఒక్కొక్కటే మేలుకున్నట్లు, సోమశేఖరంగారి మనసులోపలి పొరల్ని చీల్చుకుని తీరని కోరికలు ఒక్కొ క్కటిగా పైకి రాసాగాయి. ఒకసారి దేశం నలు మూలలా తిరిగి రావా లన్నది తన చిరకాల వాంఛల్లో ఒకటి. దేశాన్ని కాదుగదా, తను రాష్ట్రాన్ని గూడా చుట్టి రాలేక పోయాడు. ఒకప్పుడు లీవు దొరికేది గాదు. మరొక ప్పుడు యింట్లో ఎవరికో ఒకరికి ఆరోగ్యం తిన్నగా ఉండేది కాదు. లేదా సమయానికి చేతిలో కావలసినంత డబ్బు మెదిలేది కాదు. కారణం ఏదైతే నేమి, గాటిలో కసువు తింటూ, కట్టు గూటం చుట్టూ తారట్లాడే దుక్కి టెద్దులా తాను సంసార కూపం నుంచీ ఈవల పడలేకపోయాడు.... ఇరవై

యేళ్ళ క్రితం జరిగిన సంఘటన. అప్పుడు తనొక పేట కొంపలో ఇన్‌స్పెక్టరుగా పని చేస్తున్నాడు. ఆ ప్రాంతంలోకల్లా శ్రీమంతుడైన ఒక పెద్ద మనిషి అతడిలాంటి పెద్దలకు కొందరికి విందుచేస్తూ అందుకు తనను గూడా ఆహ్వానించాడు. నాలుకకు పట్టిన త్రుప్పును వదిలించిన విందు భోజనం తర్వాత, నాలుగైదు బుడ్లు టేబిలు పైకి వచ్చేశాయి. ఆ అనుభవ మెలాంటిదో తేల్చుకోదగిన మహదవకాశాన్ని కేవలం మొహమాటంతో తను నిరాకరించేశాడు. మళ్ళీ ఒంటరిపాటున ఎప్పుడైనా ప్రయత్నించి చూడా లనిపించేది, కానీ అందు క్కావలసిన తెంపు తనలో మృగ్యమై పోయింది. పోగా 'పాపం, హేయం' అంటూ తన మనసే తనను బెదిరించడానికి పూనుకునేది. అవును. కోతకు వచ్చిన పొలం లాంటిది ఆనందం. అందులో అంతః మనిషి అని భ్రమించడానికి వీలుగా చేసిపెట్టిన గడ్డిబొమ్మ లాంటిది. గడ్డిబొమ్మ కదలదు. మెదలదు. నోరు తెరచి అరవదు. అయినా దాన్ని చూస్తే భయ మెందుకో తన కర్థంకాదు....ఈ తీరని కోరికల్లో మరీ తాలో త్తాలంగా కనిపించేది రాజేశ్వరి! ఆవిడ తనకోసం ఎదురు తెన్నులు చూస్తూ ద్వారం దగ్గర నిలబడి ఉండేది. ఆమె కంట బడగానే తనొక పెద్ద శుకయోగీంద్రుడిలా తల వంచుకుని చరచరా వెళ్ళిపోయేవాడు. ఇంగితాన్ని గుర్తెరుగనట్టు నటించిన ఈ పాషాణ విగ్రహానికి ఆమె జాబులు గూడా వ్రాసి చూచింది. ఐతే తను వాటిని చింపి బుట్ట దాఖలు చేసి, భారీ ఎత్తున ఆత్మ నిగ్రహాన్ని ప్రకటించేశాడు....అంతంత పెద్ద సంగతుల దాకా ఎందుకు? వూళ్ళో మంచి సినిమా ఆడుతున్నా తను వెళ్ళలేక పోయేవాడు. ఫ్రీ పాసు వచ్చినా నాటకానికి పోలేకపోయేవాడు. కర్తవ్య నిర్వహణ అన్న పేరుతో తన బ్రతుకంతా చాకిరీ చేయడంతో గడచిపోయింది. వీలైనంత వరకూ ప్రభుత్వం తనచేత చాకిరీ చేయించుకుంది. మిగిలిన ఓపికను కుటుంబం హరించేసింది.

ఐనా ఇంత కాలంగా తన కీ విషయం ఎందుకు తెలియక పోవాలి?– సోమశేఖరంగారి ఆలోచనా స్రవంతి యిక్కడ కాసేసాగి మరొక వైపుకు

మలుపు తిరిగింది. ఇప్పుడైనా ఈ ఆత్మ పరిశీలన అకారణంగా జరగడం లేదు. ఇందుకు కారణం గురుమూర్తి రాక. ఈ గురుమూర్తి ఎలాంటి వాడు? కాళ్ళకు సంసారపు సంకెళ్ళు తగిలించుకుని బోర్లగిల పడనివాడు. మాటిమాటికీ లోకం ఏమనుకుంటున్నదో నని వెనుదిరిగి చూడకుండా తన ముక్కుకు సూటిగా నడిచి పోగలిగినవాడు. నీతులతో, నిషేధాలతో వేసిన అడుగడుక్కూ ప్రతిబంధకాలు కల్పించుకోకుండా తన స్వేచ్ఛకు విశాలమైన అవకాశాన్ని కల్పించుకున్నవాడు. అతడు చూడని దృశ్యాలు లేవు, రుచి చూడని సుఖాలు లేవు. నిజంగా గురుమూర్తి చరితార్థుడు. అతడి జీవితం సార్థకం!

సోమశేఖరంగారు చిరాకుతో పైకి లేచి లైటు వేశారు. గ్లాసు నిండుకూ మంచినీళ్ల త్రాగి వాలు కుర్చీలో పడుకున్నారు. గోడకు వ్రేలాడుతున్న జేబు గడియారంలో చిన్న ముల్లు పన్నెండును సమీపిస్తోంది. సోమశేఖరం గారికి కాస్త ఆశ్చర్యం గూడా కలిగింది. తన కెప్పుడూ పడుకున్న అరగంట సేపటికే బాగా నిద్ర పట్టేది. అలాంటిది ఈ రోజు కన్నుమోడుచుకున్నా కునుకు రావడం లేదు. సామాన్యంగా నిద్ర పట్టక పోవడానికి కారణం అశాంతి. అశాంతికి కారణం అసంతృప్తి. అసంతృప్తి ఎందుకు కలుగుతుంది? మానని పుండ్ల లాంటి తీరని కోరికలు మనసును బాధించడం వల్ల! ఐతే మనిషి ఎంత త్వరగా నిద్ర పోగలడో, ఎంత గాఢంగా నిద్ర పోగలడో అంతగా అతడి మనసు చీకు చింతల నుండి విముక్తమై ఉంటుందన్నమాట! ఈ 'థియరీ' ప్రకారం యిప్పుడు గురుమూర్తి గాఢంగా నిద్ర పోతుండాలి-

విచిత్రమైన కోరికే మరి! తమ సిద్ధాంతంలోని నిజానిజాలను అప్పటికప్పుడే తేల్చుకోవా లనుకున్నారు సోమశేఖరంగారు. లేచి బయటికి వచ్చారు. ఇటూ అటూ గదుల వరుస. మధ్యలో చీకట్లు ముసలుతున్నదారి.... మెల్లగా నడచి సందు చివరిదాకా వెళ్ళి కిటికీ దగ్గర నిల్చుని 'గురుమూర్తీ, గురుమూర్తీ' అంటూ సోమశేఖరంగారు మిత్రుణ్ణి రెండు సార్లు పలకరించారు.

నిశ్శబ్దంలో తమ పిలుపులు తప్పితే మరొక అలికిడి వినిపించిందిగాదు.

తలుపుపైన చేయి వేశారు. రెక్క తలుపు సవ్వడి లేకుండా లోపలికి తెరుచుకుంది. గదిలో ప్రవేశించి సోమశేఖరంగారు లైటు వేశారు.

మంచంపైన, దోమతెర లోపల నిశ్చలంగా నిద్రపోతున్నాడు గురుమూర్తి.

తెర దగ్గరికి వెళ్ళి సోమశేఖరంగారు ఒకటి రెండు సార్లు బిగ్గరగా పిలిచి చూచారు. ఆ క్షణాన ఆయన చేస్తున్న పని ఆయనకే అసమంజసంగానూ, హాస్యాస్పదంగానూ భాసించింది. చింతలు లేకపోవడం వల్ల నైతేనేమి, ఎడతెగని ప్రయాణాల బడలిక వల్ల నైతేనేమి గురుమూర్తి ఒళ్ళు తెలియకుండా నిద్ర పోతున్నాడు. తన సిద్ధాంతం మాట దేవు డెరుగు, ఇక్కడనుంచీ వెళ్ళిపోవడం మంచిది.

వెనుదిరిగి ద్వారం దగ్గిరికి వస్తుండగా టేబిలుపైన ఓ కవరు కనిపించింది.

పైన తన చిరునామా కనిపించడంతో ఆయన అప్రయత్నంగా కవరు చేతికి తీసుకుని, అందులో నుంచీ జాబును పైకి తీశారు.

నాలుగు మడుపులుగా మడిచి పెట్టిన కాగితాన్ని విప్పేసరికి 'ప్రియమైన సోమశేఖరం!' అంటూ జాబు ప్రారంభమై పోయింది.

సోమశేఖరంగారు ఒకసారి పడుకున్న గురుమూర్తి వైపు చూచారు. ఒకసారి చేతిలోని కాగితాన్ని చూచారు. ఆ తరువాత విస్మయంతో చదువుకు పోసాగారు.

"ఇది జాబు గూడా గాదు. సంజాయిషీ. ఈ సంజాయిషీ ఎందుకో నీ కీ పాటికే తెలిసి ఉంటుంది. లేదా మరికొంత సేపటికి తెలుస్తుంది.

జాబనుకో, సంజాయిషి అనుకో, మొత్తంపైన దీన్ని నీ కొక రహస్యం తెల్పడానికోసం ఉద్దేశిస్తున్నాను, ఒక జీవిత కాలమంతా వ్యయించి తెలుసుకున్న రహస్యం——కళ్ళెం వదలిపెట్టడంలో ఆనందం లేదు. కళ్ళెం బిగబట్టడంలోనే ఆనందం ఉంది. ఇదే నేను తెలుసుకున్న రహస్యం.

ఈరోజు సాయంత్రం పార్కులో నే నీ రహస్యాన్ని చెప్పివుండవలసింది. కానీ నాలోని దురభిమానం చెప్పనిచ్చింది గాదు.

ఒక చిన్న ఉదాహరణ చెబుతాను——భోజనానంతరం తాంబూలం

నమలడం లోకంలో పరిపాటి. నే నొకప్పు డదే పనిగా నమిలేవాణ్ణి. కానీ అందులో ప్రత్యేక తేమిటంటే నేను తడవ తడవకూ సున్నపు మోతాదు ఎక్కువ చేస్తూవచ్చాను. అందువల్ల ఏమైందో తెలుసా సోమశేఖరం? కొంత కాలానికి సున్నం నాలుకపైన పని చేయడం మానేసింది. ఎంత సున్నం వేసినా తాంబూలం ఎరుపెక్కేది గాదు. అమాంతంగా ఓ వెలగకాయంత సున్నం తినేయవచ్చు ననిపించేది. పోగా అంతటితో నాలుకకు మైసూరు పొకు, కారాబూందీ, కాకరకాయా అన్నీ ఒక్కలాగే రుచించేవి. తాంబూలంలో సున్నాని కున్నట్టే ఈ ప్రపంచంలో మానవుడి స్వేచ్ఛకు గూడా ఓ హద్దుంది. ఆ హద్దు దాటిన స్వేచ్ఛ నిరుపయోగమే గాదు, అనారోగ్యకరం కూడా! సాధారణంగా ప్రతి మానవుడికీ ఆనందాన్ని సమకూర్చే వినోద ప్రదర్శనాలు, విలాస యాత్రలు, యాత్రాస్థల సందర్శనాలు, నాకు లేశ మాత్రమైనా ఆహ్లాదాన్ని చేకూర్చలేక పోయాయి. రోజులు గడవనూ గడవనూ ఎంతవాన కురిసినా నీరు నిలువని యిసుక పర్రలా నా జీవితం బీడు పడి పోతూవచ్చింది.

ఆశ్చర్యంగా ఉందా సోమశేఖరం?అయితే మరికొంచెంవిశదీకరిస్తాను.

నీకు తెలిసిన విషయమే. ఆకలైతే అన్నం తినడం వేరు. ఆకలైనా కాకపోయినా జిహ్వాలోలుపత్వానికి పరితర్పణగా అయిన ఖాద్య పదార్థాలన్నీ మెసవడం వేరు. మొదటిది ఆరోగ్యానికి దోహదకరం. రెండోది విధ్వంసకరం. సంసారంలో ఉన్న పరిమితమైన స్వేచ్ఛకు, సంసారానికి బయట లభ్యమయ్యే విశృంఖలమైన స్వేచ్ఛకూ ఉన్న విభేదం యిదే! తిండి మానేసి, చిరుతిండ్లకు అలవాటుపడి తిన్నదంతా వమనం చేసుకునే అజీర్ణ రోగిలా కాలక్రమాన నేను ప్రపంచంలోని ఏ సుఖాన్నీ ఆస్వాదించలేక పోయాను. కోరికైతే కొండంత ఉండేది, డబ్బు కూడా సమస్య గాదు. కానీ చిల్లులు పడి నీళ్ళు లోపలికొస్తూన్న పడవను చుక్కాని, తెరచాప ఏం రక్షింపగలుగుతాయి?

మరొక ముఖ్య విషయం చెప్పాలి సోమశేఖరం!ఎక్కడెక్కడ తిరిగినప్పటికీ గువ్వ కూడా సాయంత్ర మయ్యేసరికి తన గూడు చేరుకుంటుంది. ఆ గూడే లేకపోతే గాలివానలో తన గతి అధోగతే నన్న విషయం దానికి

బాగా తెలుసు. గువ్వమా ఏమిటి, గొప్ప గొప్ప గ్రహాలే నియమబద్ధంగా తిరుగుతున్నాయి. మానవుడు ఏర్పరచుకున్న నియమానికి మరొక పేరే సంసారం. తెలియమివల్ల ఆ నియమానికి లోబడి ఉండడం ఒక బాదర బందీగా భావించాను. తెలిసి వచ్చేసరికి అంతా నా చేయి దాటిపోయింది. అశాంతి చిమ్మ చీకటిలో, నల్లటి కొండల మధ్య దారిగానని పథికునికి గలిగే అశాంతి ఎలాంటిది? అలాటి అశాంతిలో అలమటించి పోయాను.

తెలిసిందా సోమశేఖరం! ఆ అశాంతికి ఫలితమే నా యీ బాహ్య స్వరూపం. చూశావు గదూ! ప్రొద్దు పడమటికి వ్రాలీ వ్రాలక మునుపే జరా భారంతో వింటిదబ్బలా వంగిపోయాను. భూమిలోపల వేళ్లు శిథిలమైపోయి చిటారుకొమ్మ నుంచీ మొదలుపెట్టి ఎండిపోసాగిన చెట్టులా చివికిపోయాను. వ్యాధుల పేరు చెప్పడ మెందుకు సోమశేఖరం! చెబితే నువ్వు భయపడ వచ్చు. అందుకనే సూచించాను.

ఇటీవల ఓ డాక్టరుగారిని కలుసుకున్నానని చెప్పాను గదూ! ఆయన ఎవరోగానీ నిజాన్ని నిక్కచ్చిగా తేల్చి చెప్పేశాడు. ఒక వూపిరితిత్తి చెడి పోయింది. రెండోదాన్ని గూడా బాగుచేసే స్థితి దాటిపోయింది. పరీక్షించి చూచిన తర్వాత డాక్టరుగారు ఒక క్షణంపాటు తనను తానే మరిచిపోయి యింత అలస్యంగా తన దగ్గరికి రావడం కంటే, నేరుగా 'మరొక చోటికి' వెళ్ళడం అతనికీ, నాకూ గూడా శ్రేయస్కర మనేశాడు.

నే నిప్పుడు ఆ 'మరొక చోటుకే' పయనం కడుతున్నాను సోమ శేఖరం! కానీ ఆత్మాభిమానం దొడ్డది. జీవం లేనిదే అవుగాక, నా యీ భౌతిక కాయాన్ని దిక్కులేని పీనుగగా చేయడం నాకిష్టం లేకపోయింది. నీలాంటి మిత్రుడికి లేనిపోని బాదరబందీ కలిగిస్తున్నందుకు చేతులు జోడించి క్షమించమని కోరడంకన్నా నేను చేయగలిగిం దేముంది సోమశేఖరం! ఐనా అనాథ ప్రేత సంస్కారం వూరికే పోదు. కోటి యజ్ఞాల ఫలం లభిస్తుంది...."

కంపిస్తున్న చేతివ్రేళ్ళ మధ్య నుంచీ జాబు క్రిందికి జారిపోయింది. సోమశేఖరంగారు 'గురుమూర్తీ, గురుమూర్తీ' అని విలపిస్తూ మంచం దగ్గ రికి పరుగెత్తి దోమతెర తొలగించారు. అక్కడ గురుమూర్తి భౌతిక కాయం చల్లగా కట్టెలా పడి ఉంది!

★